

ZNAČAJNIJI DOGAĐAJI IZ POVIJESTI ŠUMARSTVA U HRVATSKOJ

IMPORTANT EVENTS IN THE HISTORY OF FORESTRY IN CROATIA

Igor ANIĆ, Šime MEŠTROVIĆ, Slavko MATIĆ

Sažetak

U radu su popisani događaji koji su obilježili povijest odnosa čovjeka i šume, a posebice povijest šumarstva u Hrvatskoj. Za svaki su događaj navedeni kratka značajka i izvori podataka. Prvi pisani dokument u kojemu se regulira odnos čovjeka prema šumi potječe iz XII. stoljeća. Osnutak prvih šumarija 1765. godine može se uzeti kao službeni početak razvoja šumarstva u Hrvatskoj. Prvi zakon o šumama kojim je ujedno uvedeno potrajno gospodarenje šumama donesen je 1769. godine. Godine 1846. struka se okupila u staleškoj udruzi Hrvatskog šumarskog društva. Razvoj struke pratio je i razvoj visokoškolskog obrazovanja i znanosti. Šumarstvo se u Hrvatskoj moglo učiti u strukovnoj školi već od 1860., a studirati na Sveučilištu u Zagrebu od 1898. godine. Od 1877. godine neprekidno se izdaje znanstveno-stručni i staleški časopis Šumarski list. Svaka vlast je shvaćala značenje šuma i šumarstva, pa je zato pažljivo o njima skrbrila i promišljala. Ne čudi stoga niz zakona i podzakonskih uredbi, propisa, naputaka i odredbi koji se odnose na gospodarenje šumama, a koji se u radu spominju. Donedavno se to očitavalo i kroz resorno ministarstvo koje je uvijek u svom imenu nosilo riječ "šuma" ili "šumarstvo".

KLJUČNE RIJEČI: povijest šumarstva, Hrvatska

Uvod

Introduction

Čovjek je oduvijek bio povezan sa šumom. Njegov odnos prema šumi može se promatrati kroz četiri razdoblja (Matić 1990, Meštrović i dr. 2011). Prvo razdoblje odnosi se na vrijeme kada je čovjek uzimao iz šume koliko mu je i što trebalo, bez plana i ograničenja. Drugo razdoblje obilježava plansko korištenje šuma i šumskih resursa. Počinje u XII. stoljeću s pojavom statuta dalmatinskih gradova koji sadrže odredbe o čuvanju šuma. Treće razdoblje odnosa čovjek–šuma počinje u XVIII. stoljeću, s pojavom i razvojem šumarstva kao znanosti i struke o gospodarenju i očuvanju šuma. U drugoj polovici XX. stoljeća ulazimo u četvrto razdoblje odnosa čovjeka prema šumi u kojemu se sagledava višestruka uloga šumskog ekosustava za život, opstanak i razvoj svih živih bića te razvija višenamjensko progresivno gospodarenje šumskim ekosustavom.

Namjera je ovog članka popisati značajnije godine i događaje koji su obilježili povijest odnosa čovjeka i šume, a posebice povijest šumarstva u Hrvatskoj. Svaki je događaj opisan kratkom značajkom, uz navođenje izvora podataka.

Svrha članka je ukazati na hrvatsku tradiciju struke, obrazovanja i znanosti o šumama i šumarstvu. To je jedna od posebnosti koju unosimo u Europsku uniju i koju su generacije znale očuvati i pažljivo promišljati, vodeći računa o potrajnosti šuma i dobru hrvatskoga naroda. Istodobno, ovime dajemo prilog i poticaj razvoju povijesti šumarstva koja se kao izborni kolegij predaje na Šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Pregled značajnijih događaja i njihove značajke

An overview of important events and their features

1103. godina. Statut lige kotara ninskoga, kasnije i statuti drugih primorskih gradova.

Statut lige kotara ninskoga iz 1103. godine je među najstarijim pisanim izvorima hrvatskoga prava. U dokumentu se nalazi i odredba o šumskoj krađi: *21. Koi pokrade drva ali koe ostalo drvje, kakvo me drago budi, budi kaštigan L. 30 i čoviku da vrati štetu i tradbu.* Propise povezane sa šumom može se pročitati i u statutima drugih primorskih gradova, primjerice Korču-

lanskom statutu iz 1214., Splitskom statutu iz 1240., Dubrovačkom statutu iz 1272. godine, kasnije i drugima. Izvori: Strohal 1911, Karličić 1915, Cvitančić 1987.

1514. godina. Zbirka običajnog prava *Tripartitum*.

Među najstarije pravne dokumente ubraja se zbirka običajnog prava *Tripartitum Opus Iuris Consuetudinarii Inclyti Regni Hungariae* mađarskoga pravника Istvána Werbőczya. Između ostalog, sadrži propise o korištenju i čuvanju šuma koji se odnose na Slavoniju, Srijem i Baranju. Izvori: Klepac 1998a, Rady 2003.

1569. godina. Mletački providur za drvo i šume.

Nakon što je zagospodarila našim priobaljem, Mletačka Republika je imenovala nadstojnika ili providura za drvo i šume. Godine 1569. osniva se *Magistrato dei Provveditori sopra le legne dell'Istria, Dalmazia e Quarnero detto anche Collegio delle legne* ili Uprava providura za drvo Istre, Dalmacije i Kvarnera ili Kolegij za drvo. Izvori: Jedlowski 1976, Meštrović i dr. 2011.

1646. godina. Korčulanski ceh korisnika drva.

Da bi se spriječile velike šumske štete koje su registrirane na otoku Korčuli, a posebno u Blatu, generalni providur Lunardo Foscolo svojom naredbom od 16. kolovoza 1646. godine osniva u tom mjestu ceh korisnika drva ili *Scuola dei boschieri*, u koji su se morali upisati svi koji se bave sječom šume i trgovinom drvom. Izvor: Jedlowski 1965.

1713. godina. Potrajno ili održivo gospodarenje šumama.

Hans Carl von Carlowitz autor je knjige objavljene 1713. godine pod naslovom *Sylvicultura oeconomica, oder haußwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur wilden Baum-Zucht* ili *Sylvicultura oeconomica*, ili gospodarska poruka i upute za prirodni uzgoj divljih stabala. Ta se knjiga smatra prvom sveobuhvatnom raspravom o šumarstvu u kojoj je definirano načelo potrajnosti. Načelo potrajnosti u šumarstvu do danas je ostalo jedini pravi primjer održivog razvoja. Izvori: von Carlowitz 1713, Grober 1999, Glavač 1999.

1755. godina. Grimanijev zakon.

Odredba o uređenju zemljišnih odnosa u Dalmaciji ili Grimanijev zakon izdan je 1755. godine za zadarski kotar na talijanskom jeziku i 1756. godine za kninsko okružje, na hrvatskom i talijanskom jeziku. U svojih 28 točaka, uz ostalo, sadržavao je i odredbe o paši i držanju koza, sadnji duda, badema i kestena, održavanju komunikacija, izvora, zdenaca i bunara. Određivao je zabranu puštanja koza na obradivo zemljište i u šumu. Izvor: Soldo 2005.

1764. godina. Prvi opis i karta šuma.

Tijekom 1764. i 1765. godine izrađeni su prvi opis i karta šuma nekadašnje ličke, otočke i ogulinske pukovnije Vojne granice. Šume su kartirane u mjerilu 1 : 3880. Izvori: Kosović 1915, Lapaine i Kljajić 2009.

1765. godina. Prve šumarije.

Na temelju prvog opisa i karte šuma obavljena je prva razdioba šuma na okružja, šumarije i čuvarije. Prve šumarije utemeljene su u Krasnu za otočku pukovnicu koja djeluje i danas, Oštarijama za ličku pukovnicu i na Petrovoj gori za ogulinsku pukovnicu. Red Isusovaca i šumarsko osoblje kutjevačkih posjeda zaslužni su za utemeljenje vjerojatno prve šumarije u Slavoniji 1773. godine. Izvori: Klepac 1998a, Ivančević 2000, Matić 2011, Vranić 2011.

1767. godina. Šumski red Trgovačke intendance u Trstu.

Odnosio se na područja Gorskog kotara i Hrvatskog primorja. Neke postavke iz tog pravnog akta aktualne su i danas, primjerice da je šuma s obzirom na velike areale i dugotrajnost proizvodnje javno dobro, zatim da šuma ne može biti predmet neograničenog bogaćenja pojedinaca i da pripada budućim, a ne današnjoj generaciji. Izvori: Frančišković 1964, Peremin 1993.

1769. godina. Prva zakonska uredba o šumama.

Austrougarska carica Marija Terezija objavila je 22. studenog 1765. godine zakonski dokument koji sadrži 55 članaka. Smatramo ga našim prvim zakonom o šumama, prvom instrukcijom za uređivanje šuma i prvim udžbenikom šumarstva. Njime je uvedeno potrajno ili održivo gospodarenje šumama u Hrvatskoj. Izvor: Meštrović 1995.

1777. godina. Morosinijev katastar šuma Istre.

Mletačka Republika izrađuje prve oblike katastra šuma u našem priobalju već od 1584. godine. Posljednje sačuvano izdanje iz 1775/76. godine po autoru nosi naziv Morosinijev katastar šuma Istre. Spada među najstarije katastre te vrste. Između ostalog, sadrži niz propisa za uzgajanje i čuvanje šuma. Među razlozima donošenja ovog dokumenta navodi se spriječiti "scetete stabla *Duuba, rasadä, busa i malih stabla*" i da budu "ucjuvate *Dubrave od iskoreniah i pri'j zetiah*" u cilju osiguranja "obilne plode *dobrih Duubä potribitih za morske potribe*". Izvori: Piškorić 1981, Slukan-Altić 2000, Meštrović i dr. 2011.

1806. godina. Pošumljavanja u doba francuske uprave.

Francuska uprava uvela je strogi red i brzo kažnjavanje svih protupravnih postupaka, osobito šumske krađe. Pod upravom generalnog providura Vincenza Dandola krš se intenzivno pošumljavao. Naredbom iz 1806. godine strogo je zabranio krčenje šume, loženje vatre u šumi i izvoz drva. Izvori: Marčić 1956, Meštrović i dr. 2011.

1813. godina. Carsko-Kraljevsko šumarsko učilište u Mariabrunnu kraj Beča.

Među prvim studentima učilišta bili su hrvati Franjo Šporer, Antun Tomić, Josip Ettinger, Mijo Vrbanić, Franjo Čordašić i Antun Stanković. Bili su to prvi šumarski stručnjaci iz Hrvatske s diplomom visokog učilišta šumarstva. Izvor: Meštrović 1998.

1846. godina. Hrvatsko šumarsko društvo.

Korijeni Hrvatskoga šumarskoga društva vežu se uz Šumarski odsjek Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva, koje je u Zagrebu osnovano 1841. godine kao "*savez osobah, koje unapriediti žele poljarstvo i šumarstvo, gospodarsku obrtnost, zemljo- i prirodoznanstvo*". Šumarski odsjek se 1846. godine osamostaljuje kao Hrvatsko-slavonsko šumarsko društvo, što se smatra početkom rada Hrvatskoga šumarskog društva. Osnivački sastanak održan je u Prečecu kraj Zagreba. Usporedbe radi prvo šumarsko društvo u srednjoj Europi osnovano je 1839. godine u Njemačkoj, u pokrajini Baden-Württemberg, a u Švicarskoj je Šumarsko društvo osnovano 1843. godine. Izvori: Prpić i dr. 1996, www.sumari.hr.

1852. godina. Zakon o šumama.

Franjo Josip I. donosi 3. prosinca 1852. Zakon o šumama kojim je utemeljeno suvremeno šumarstvo u Hrvatskoj. U njemu se izričito propisuje da se nijedno šumsko zemljište ne smije oduzeti niti pretvoriti u drugu kulturu, čime je ozakonjeno načelo potrajnosti u šumarstvu. Izvor: Klepac 1998b.

1860. godina. Gospodarsko-šumarsko učilište u Križevcima.

Gospodarsko-šumarsko učilište u Križevcima svečano je otvoreno 19. studenoga 1860. godine. Bila je to prva škola u nas koja je obrazovala šumarske stručnjake. Godine 1898. šumarska nastava je s križevačkog učilišta prenesena na visokoškolsku razinu, na Šumarsku akademiju (na Mudroslovnom fakultetu) Sveučilišta u Zagrebu. Izvor: Meštrović 1998.

1877. godina. Šumarski list.

Prvi broj Šumarskog lista, znanstveno-stručnog i staleškog glasila Hrvatskog šumarskog društva, izlazi u siječnju 1877. godine. Časopis neprekidno izlazi do danas. Izvor: Prpić 1976.

1878. godina. Carsko-Kraljevsko namjesništvo za pošumljenje krasa krajiškoga područja.

Carsko-Kraljevsko namjesništvo za pošumljenje krasa krajiškoga područja ili kraće Nadzorništvo, kasnije Inspektorat, osnovano je 7. svibnja 1878. godine sa sjedištem u Senju. To je prva specijalizirana ustanova kojom je utemeljeno suvremeno šumarstvo na našem Sredozemlju. Djelovalo je do 31. srpnja 1942. godine na podkapelskom i podvelebitskom primorju. Obavljalo je biološke i tehničke radove pošumljavanja, uređenja bujica, sanacije i zaštite šuma te osnovala prvi šumski rasadnik u nas. Izvor: Ivančević 2011.

1879. godina. Prvi šumski rasadnik.

Prvi rasadnik za proizvodnju šumskih sadnica osnovalo je Carsko-Kraljevsko namjesništvo za pošumljenje krasa krajiškoga područja u Svetom Mihovilu kod Senja. Godišnje je proizvedio do 2 milijuna sadnica crnoga bora i nešto bjelogorice. Izvor: Dokuš i dr. 1992.

1881. godina. Naputak za uređivanje šuma imovnih općina.

Naputak za izmjeru, procjenu i uređenje gojitbe šuma imovnih općina u Hrvatsko-slavonskoj krajini iz 1881. godine druga je instrukcija za uređivanje šuma. Po tom su Naputku uređivane šume imovnih općina. Propisivao je određivanje etata po formuli austrijske katedralne takse. Izvor: Meštrović 1978.

1892. godina. IUFRO.

International Union of Forest Research Organizations (IUFRO) ili Međunarodna asocijacija šumarskih znanstvenih institucija utemeljena je 1892. godine i pripada najstarijim znanstvenim asocijacijama. Danas okuplja preko 15000 znanstvenika i 700 ustanova u više od 110 država, među kojima je i Hrvatska. Sjedište ima u Beču.

1894. godina. Zakon o šumama.

Godine 1894. donijela je tadašnja vlada Zakon kojim se uređuje uprava i šumsko gospodarenje u šumama zemljišnih zajednica i imovnih općina. Šume zemljišnih zajednica i imovnih općina bile su posebna kategorija šumskih posjeda koje je ovaj Zakon označio kao "*šume stojeće pod osobitim javnim nadzorom*". Izvor: Meštrović 1978.

1898. godina. Šumarski dom u Zagrebu.

Dana 20. listopada 1898. godine u Zagrebu je svečano otvorena zgrada Šumarskoga doma u kojemu su smještene prostorije Hrvatsko-slavonskog šumarskog društva, Šumarske akademije, Šumarskog muzeja, te Hrvatskog društva za gojenje lova i ribarstva. Uz vlastita sredstva Hrvatskoga šumarskog društva i darovnice, inicijalna sredstva za izgradnju sakupljena su prodajom izložaka s Milenijske izložbe u Budimpešti te uz zajam od Brodske imovne općine. Grad Zagreb darovao je zemljište. Izvor: www.sumari.hr.

1898. godina. Šumarska akademija na Sveučilištu u Zagrebu.

Prva visokoškolska šumarska ustanova jugoistočne Europe bila je Šumarska akademija (na Mudroslovnom fakultetu) Sveučilišta u Zagrebu. Otvorena je 20. listopada 1898. godine. Djelovala je u zgradi Šumarskoga doma u Zagrebu. Godine 1919. prerasla je u Šumarski odjel novootvorenog Gospodarsko-šumarskog fakulteta, a od 1960. godine u Šumarski fakultet. Izvori: Matić 1998a, 1998b.

1903. godina. Naputak za sastavak gospodarstvenih osnova, odnosno programa.

Naputak za sastavak gospodarstvenih osnova odnosno programa treća je instrukcija za uređivanje šuma u Hrvatskoj. Vrijedio je za sve šume osim državnih. Po njemu su se šume uređivale gotovo 45 godina. U njemu se prvi put uvode značajke današnjeg regularnog gospodarenja i pojam uređajnog razreda. Za preborne šume uvodi se metoda normala, pa naše prve normale za preborne šume potječu iz tog razdoblja. Izvor: Meštrović 1993.

1908. godina. Geodetski tečaj.

Akadske godine 1908/1909. na Šumarskoj akademiji ustrojen je geodetski tečaj za "teoretsko i praktično obrazovanje geodeta". To je početak visokoškolske nastave geodezije na Sveučilištu u Zagrebu. Izvor: Kušan 1998.

1919. godina. Gospodarsko-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Gospodarsko-šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu počeo je s radom 1. listopada 1919. godine. Šumarski odjel Gospodarsko-šumarskog fakulteta sljednik je Šumarske akademije. Profesor uzgajanja šuma, prof. dr. Andrija Petračić, imenovan je prvim dekanom Fakulteta za akad. godinu 1919/1920. Gospodarsko-šumarski fakultet (kasnije Poljoprivredno-šumarski fakultet) djelovao je do odvajanja 1960. godine. Izvor: Matić 1998c.

1921. godina. Zagrebačka škola uzgajanja šuma.

Na Gospodarsko-šumarskom fakultetu utemeljena je 14. ožujka 1921. godine Katedra za uzgajanje šuma, danas Zavod za ekologiju i uzgajanje šuma Šumarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. U znanstvenoj i nastavnoj djelatnosti Zavod promiče i razvija načela prirodnog gospodarenja šumama, u nas poznatija kao zagrebačka škola uzgajanja šuma. Izvor: Anić 2011.

1922. godina. Sylva Méditerranéa.

U Marseilleu je, uz nazočnost predstavnika iz Hrvatske, osnovana asocijacija mediteranskih šumara. Asocijacija od 1948. godine djeluje u sklopu Organizacije ujedinjenih naroda za poljoprivredu i prehranu (FAO) kao Komisija za koordinaciju mediteranskih šumarskih pitanja. Izvor: Meštrović 2011.

1923. godina. Prvi doktorat šumarstva na Sveučilištu u Zagrebu.

Prvi doktorat na Gospodarsko-šumarskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu obranio je 4. lipnja 1923. godine Josip Balen, kasnije sveučilišni profesor, pod naslovom "Bura i njezino značenje za pošumljavanje krasa", pred povjerenstvom u sastavu prof. dr. Andrija Petračić i prof. dr. Aleksandar Ugrenović. Izvori: Matić i Bezak 1998, Matić 2001.

1926. godina. Glasnik za šumske pokuse.

Glasnik za šumske pokuse spada među najstarije znanstvene publikacije Sveučilišta u Zagrebu. Nakladnik mu je Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu. Prvi je broj tiskan 1926. godine. U njemu je objavljeno osam znanstvenih članaka o problematici sušenja posavskih hrastika. Izvor: Vukelić i Anić 1998.

1929. godina. Zakon o šumama.

Prvi jedinstveni Zakon o šumama za kraljevinu Jugoslaviju donijelo je Ministarstvo šuma i ruda. Zakonom se propisalo izdvajanje 20 % prihoda državnih šuma za pošumljavanje. Izvor: Ugrenović 1930.

1931. godina. Uputstva za uređivanje državnih šuma.

Na temelju Zakona o šumama donešena su Uputstva za uređivanje državnih šuma. Za visoke regularne šume propisana

je metoda dobnih razmjera, a za visoke preborne šume kontrolna metoda. Izvor: Meštrović 1978.

1937. godina. Uputstva za doznaku stabala i određivanje prihoda u prebornim šumama.

Po tom Uputstvu temelj za određivanje prihoda u prebornoj šumi je minimalna drvena zaliha nakon sječe i debljinska struktura drvene zalihe. U Hrvatskoj se Uputstvo upotrebljavalo do 1961. godine. Izvor: Meštrović 1978.

1945. godina. Zavod za praktična šumarska istraživanja.

Zavod za praktična šumarska istraživanja osnovan je 1945. godine sa sjedištem u Zagrebu. Ubrzo prerasta u Institut za šumarska i lovna istraživanja, preteču današnjega Hrvatskog šumarskog instituta. Izvor: Gračan 1992.

1946. godina. Srednje šumarske škole.

Srednje šumarske škole utemeljene su 1946. godine u Glini i Drnišu. Prva je godinu dana kasnije preseljena je u Karlovac gdje i danas djeluje kao Šumarska i drvodjelska škola. Škola iz Drniša preseljena je 1948. godine u Split gdje je utemeljena Šumarska škola za krš. Ona prestaje s radom 1965. godine. Izvor: Meštrović 2011.

1946. godina. Privremena uputstva za inventarizaciju šuma.

Osnova zadaća ovih Uputstava bila je utvrditi stanje šuma nakon drugog svjetskog rata i sastaviti program radova za idućih 20 godina. Izvori: Meštrović 1978, Meštrović i dr. 1989.

1947. godina. Institut za jadranske kulture i melioraciju krša u Splitu.

U Institutu djeluje Odjel za šumarstvo koji se bavi problematikom utjecaja šumske vegetacije na zaštitu tla od erozije, utjecajem ispaše i brsta koza na devastaciju šumske vegetacije i degradaciju tla na kršu, izborom šumskih vrsta i metodama pošumljavanja te unapređenjem proizvodnje biomase šumskih ekosustava Sredozemlja. Izvor: Meštrović 2011.

1947. godina. Zakon o proglašenju šuma općenarodnom imovinom.

Na temelju Zakona o proglašenju imovine zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina općenarodnom imovinom, šume i šumska zemljišta zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina prelaze pod upravu kotarskih narodnih odbora, odnosno Ministarstva poljoprivrede i šumarstva. Njime je došlo do temeljite izmjene u strukturi šumskog posjeda, pa je državnih obraslih i neobraslih šumskih površina 76 %, a privatnih 24 %. Taj je odnos u sličnom iznosu održan do danas. Izvor: NN 36/47.

1947. godina. Opći zakon o šumama.

Vrijedio je na području bivše Jugoslavije, za sve šume, bez obzira na vlasništvo. Izdvaja se uprava državnih i imovnih

šuma iz djelokruga kotarskih narodnih odbora i formiraju šumarije prema teritorijalnoj podjeli, udružene u šumska gospodarstva. Izvor: SL 106/47.

1948. godina. Opća uputstva za uređivanje šuma.

Definiraju šumskoprivredne oblasti i šumskoprivredna područja. Hrvatska je bila razdijeljena na 11 oblasti i 44 područja. Osniva se 8 šumskih gospodarstava i dvije uprave za pošumljavanje i melioraciju krša. Izvor: Meštrović 1978.

1949. godina. Zakon o šumama.

To je prvi integralni Zakon koji se odnosi na sve šume i šumska zemljišta u Hrvatskoj, bez obzira na vlasništvo. Temeljno tijelo za upravljanje državnim šumama postaje šumsko gospodarstvo. Formirano je 16 šumskih gospodarstava i dvije uprave za pošumljavanje i melioraciju krša, čije se financiranje osiguralo kroz fond za unapređenje šumarstva (FUŠ) koji je ukinut 1956. godine. Izvor: NN 1949.

1954. godina. Uredba o organizaciji šumarske službe.

Prestaju funkcionirati šumska gospodarstva, a šumarije dobivaju potpunu samostalnost, pa imamo 167 šumarija. Umjesto gospodarstva osnivaju se Inspekcije za šumarstvo kao organi državnog sekretarijata. Izvor: NN 15/54, Meštrović i dr. 1989.

1957. godina. Smilajeva gospodarska podjela šuma.

Šumarski stručnjak Ivan Smilaj, na temelju Općeg uputstva iz 1948. godine, oblika i načina gospodarenja, geografskog položaja i fitocenoloških odnosa, izradio je podjelu šuma na 3 oblasti, 31 šumskoprivredno područje i 451 gospodarsku jedinicu. Izvor: Smilaj 1957.

1960. godina. Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

Zakonom o osnivanju Poljoprivrednog i Šumarskog fakulteta u Zagrebu oba dotadašnja odjela zajedničkog fakulteta postaju samostalni. Šumarski odjel Poljoprivredno-šumarskog fakulteta pretvara se u samostalni Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i počinje s radom 1. siječnja 1960. godine. Za prvog dekana izabran je profesor uređivanja šuma, akademik Dušan Klepac. Izvor: Matić 1998d.

1960. godina. Uredba o organizaciji šumarstva.

Osnivaju se šumska gospodarstva za šumskogospodarsku cjelinu. Šumarije postaju jedinice šumskog gospodarstva. Formira se Poslovna zajednica za šumarstvo i drvnu industriju Hrvatske. Izvori: NN 5/60, Meštrović i dr. 1989.

1961. godina. Novi sistem uređivanja prebornih šuma.

Akademik Dušan Klepac objavljuje originalnu metodiku uređivanja prebornih šuma koja se u našoj zemlji primjenjuje od 1961. godine. Izvori Klepac 1961.

1961. godina. Zakon o šumama.

Na temelju toga Zakona doneseno je Rješenje o utvrđivanju šumskoprivrednih područja i dodjeljivanju šuma i drugih ze-

mljišta u društvenom vlasništvu na korištenje. Prema tom Rješenju Šumarski fakultet u Zagrebu dobio je objekte za znanstvenoistraživački rad i terensku nastavu. Osnovana su 24 šumskoprivredna područja i 24 šumska gospodarstva. Izvori: NN 1/62, Meštrović i dr. 1989.

1961. godina. Zavod za četinjače u Jastrebarskom.

Novoosnovani Zavod za četinjače u Jastrebarskom 1964. godine mijenja ime u Jugoslavenski institut za četinjače. Od 1974. godine nosi naziv Šumarski institut, Jastrebarsko, a od 2009. godine Hrvatski šumarski institut. Izvori: Gračan 1992, www.sumins.hr.

1967. godina. Zakon o šumama.

Prema tom Zakonu Šumskoprivredno područje osniva Izvršno vijeće Sabora vodeći računa o optimalnim ekonomskim uvjetima. Rješenjem iz 1969. godine osnovano je 7 šumskoprivrednih područja koja u praksi nisu zaživjela. Izvori: NN 19/67, Meštrović i dr. 1989.

1968. godina. Pravilnik o izradi šumskoprivrednih osnova, osnova gospodarenja šumama i programa za unapređenje šuma.

Pravilnik o izradi šumskoprivrednih osnova, osnova gospodarenja šumama i programa za unapređenje šuma donesen je za sve šume i šumska zemljišta u Hrvatskoj. Novost je propis o utvrđivanju ekološko-gospodarskih tipova. Izvor: Meštrović 1978.

1974. godina. Šumarski institut, Jastrebarsko.

Utemeljen je Šumarski institut, Jastrebarsko, spajanjem Instituta za šumarska i lovna istraživanja, Zagreb, Zavoda za kontrolu šumskog sjemena, Rijeka, i Jugoslavenskog instituta za četinjače, Jastrebarsko. Od 2009. godine mijenja naziv u Hrvatski šumarski institut. Izvor: Gračan 1992, www.sumins.hr.

1977. godina. Zakon o šumama.

Temelji se na jugoslavenskom Ustavu iz 1974. godine i Zakonu o udruženom radu. Postojeće šumarije činile su Osnovne organizacije udruženog rada. Šume i šumska zemljišta se proglašavaju dobrom od općeg interesa, a gospodarenje šumama djelatnošću od posebnog društvenog interesa. Umjesto naziva šumskoprivredno područje uvodi se naziv šumskogospodarsko područje. Zakonom je osnovan SIZ za unapređenje šuma na području krša te propisano izdvajanje 0,05 % bruto dohotka svih privrednih subjekata na tom području u korist SIZ-a za šumarstvo. Izvori: NN 20/77, Meštrović i dr. 1989.

1981. godina. Pravilnik o načinu izrade šumskogospodarske osnove područja, osnove gospodarenja gospodarskim jedinicama i programa za gospodarenje šumama.

Pravilnik o načinu izrade šumskogospodarske osnove područja, osnove gospodarenja gospodarskim jedinicama i programa za gospodarenje šumama propisivao je za regularne

šume metodu razmjera dobnih razreda, a za preborne šume metodu normala. Dopunjen je 1985. godine. Izvori: NN 42/85, Meštrović i dr. 1989.

1983. godina. Zakon o šumama.

Posebno tretira šumskogospodarsko od šumskokrškog područja i ustanovljuje 9 šumskogospodarskih i 2 šumskokrška područja. Izvori: NN 54/83, Meštrović i dr. 1989.

1989. godina. Pro Silva Europa.

U Sloveniji je, uz nazočnost predstavnika iz Hrvatske, utemeljena *Pro Silva Europa* – europska šumarska asocijacija koja okuplja promicatelje prirodi bliskog gospodarenja šumama. *Pro Silva Croatia* je dio ove asocijacije i djeluje kao sekcija Hrvatskog šumarskog društva. Izvori: www.prosilvaeuropa.org, www.sumari/prosilva/.

1990. godina. Ustav Republike Hrvatske i Zakon o šumama Republike Hrvatske.

U člancima 3., 52. i 69. Ustava Republike Hrvatske izražen je odnos prema šumama kao dobru od interesa koje ima osobitu zaštitu. Zakonom o šumama Republike Hrvatske od 4. prosinca 1990. godine šume su, osim onih u privatnom vlasništvu, proglašene državnim vlasništvom Republike Hrvatske. Ustanovljeno je jedinstveno šumskogospodarsko područje Republike Hrvatske. Zakonom je uvedena odredba kojom poduzeća i druge pravne osobe na teritoriju Republike Hrvatske plaćaju 0,07 % ukupnog prihoda u Fond za općekorisne funkcije šuma (OKFŠ). Izvori: NN 56/90, 52/90.

1991. godina. Javno poduzeće Hrvatske šume.

"Hrvatske šume", javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištima u Republici Hrvatskoj, p. o. Zagreb, osnovano je na temelju Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o šumama, s početkom rada 1. siječnja 1991. godine. Od 2002. godine djeluje kao trgovačko društvo s ograničenom odgovornošću. Izvori: NN 41/90, www.hrsume.hr.

1995. godina. Pravilnik za uređivanje šuma.

Ovim je Pravilnikom jednoznačno određeno da je uređajni razred osnovna računska jedinica za koji se određuje cilj gospodarenja, trajanje ophodnje ili sječiva dob te šumskouzgojni radovi i etat. Uvodi se vrednovanje općekorisnih funkcija šuma. Izmijenjen je 1997. godine. Izvor: Meštrović i Fabijanić 1995.

1996. godina. Akademija šumarskih znanosti.

Akademija šumarskih znanosti utemeljena je 29. veljače 1996. godine. Okuplja šumarske znanstvenike radi poticanja i promicanja znanstvenoga rada u šumarstvu i uporabi drva, povezivanja šumarskih znanstvenika s kolegama iz srodnih znanstvenih područja, upoznavanja javnosti sa šumarstvom te poticanja povezivanja i primjene znanstvenih postignuća s praksom. Izvor: Prpić 1998.

2006. godina. Šumarska savjetodavna služba.

Utemeljena je kao posebna javna ustanova za unapređenje stanja šumoposjedničkih šuma. Prestala je s radom 2010. godine kada njezine ovlasti preuzimaju Hrvatske šume, d.o.o. Zagreb. Izvor: Trninić 2006.

2006. godina. Hrvatska komora inženjera šumarstva i drvne tehnologije.

Osnovana je na temelju Zakona o Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvne tehnologije, objavljenim 24. veljače 2006. godine. Komora je samostalna i neovisna strukovna organizacija koja obavlja povjerene joj javne ovlasti, čuva ugled, čast i prava svojih članova, skrbi da ovlašteni inženjeri obavljaju svoje poslove savjesno i u skladu sa zakonom, te promiče, zastupa i usklađuje njihove interese pred državnim i drugim tijelima u zemlji i inozemstvu. Izvori: NN 22/06, www.hksid.hr.

Zaključak

Conclusion

Šumarstvo se pojavljuje u XVIII. stoljeću. Njegova pojava obilježava treće razdoblje odnosa čovjeka i šume. Ono nastaje iz potrebe za održivim korištenjem šumskih resursa i očuvanjem šuma, nakon posljedica obešumljenja (nestanka izvora vode, pojave bujica, erozije tla, stvaranja goleti, opadanja plodnosti tla, pojave klimatskih ekstrema, gubitka šumskih resursa) koje su se pojavile zbog intenzivnih sječa u XVII. i u prvoj polovici XVIII. stoljeća. Zato je šumarstvo definirano kao znanost, struka i umijeće gospodarenja i očuvanja šumskih ekosustava za trajnu dobrobit čovjeka, društva i prirode. Šumarstvo se temelji na načelu potrajnosti (održivosti) koje je u struci definirano 1713. godine i do danas je ostalo jedini pravi primjer održivog razvoja i održivog gospodarenja.

Prvi pisani dokument koji regulira odnos čovjeka i šume u nas se pojavljuje u XII. stoljeću. Šumarstvo je u Hrvatskoj ustrojeno u drugoj polovici XVIII. stoljeća, u vrlo kratkom razdoblju. Počelo je prvom inventurom i kartiranjem šuma (1764.), osnutkom šumarija (1765. godine u gorskom području i 1773. godine u nizinskom području) i donošenjem prvog propisa sa zakonskom snagom (1769.). Tim je zakonom uvedeno potrajno gospodarenje šumama u Hrvatskoj. Osnutak prvih šumarija kao temeljnih jedinica ustrojstva struke može se uzeti kao službeni početak razvoja šumarstva u Hrvatskoj. Za tri godine hrvatsko šumarstvo će proslaviti velik jubilej – dva i pol stoljeća postojanja. Godine 1846. struka se okupila u okvirima staleške udruge Hrvatskog šumarskog društva koje 1877. godine počinje izdavati znanstveno-stručno i staleško glasilo Šumarski list.

Razvoj struke pratio je i razvoj visokoškolskog obrazovanja. Šumarstvo se u Hrvatskoj moglo učiti u strukovnoj školi već od 1860., a studirati na Sveučilištu u Zagrebu od 1898. godine, nakon teologije, filozofije i prava. Šumarstvo je složena djelatnost u kojoj se isprepliću biološka, ekološka, tehnička i gospodarska komponenta. Zato u programima visokoškolske šumarske nastave treba tražiti početke nekih znanstvenih područja u nas.

Šume su jedini hrvatski samoobnovljivi prirodni resurs i nacionalno blago. One su izvor pitke vode, čista zraka, prirodnoga tla, flore i faune, bioraznovrsnosti, prirodnosti, blage klime, ljupkoga krajobraza i drvene tvari, jednom riječju života. Sukladno Ustavu Republike Hrvatske s pravom uživaju status dobra od posebnog interesa koje ima osobitu zaštitu.

Svaka vlast je shvaćala značenje šuma i šumarstva, pa je zato pažljivo o njima skrabila i promišljala. Ne čudi stoga niz zakona i podzakonskih uredbi, propisa, naputaka i odredbi koji se odnose na gospodarenje šumama, a koji se u ovom pregledu spominju. Donedavno se to očitavalo i kroz resorno ministarstvo, koje je uvijek u svom imenu nosilo riječ "šuma" ili "šumarstvo".

Šumarstvo je nastalo i počelo svoj dva i pol stoljetni razvoj u najšumovitijim predjelima Hrvatske, upravo tamo gdje i danas rastu visokokvalitetne, bioraznolike, produktivne, prirodne šume. Struka je na znanstvenim temeljima, uz zakonsku regulativu, pomlađivanjem stvarala i njegovom oblikovala te šume. Postojanje, struktura, razina prirodnosti i bioraznolikosti tih ekosustava proizvod su hrvatskog šumarstva.

Literatura

References

- Anić, I., 2011: Prigodom 90. obljetnice utemeljenja Zavoda za ekologiju i uzgajanje šuma Šumarskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. *Šumarski list* 135(5–6): 293–298.
- Cvitanić, A., 1987: Korčulanski statut: statut grada i otoka Korčule iz 1214. godine. *Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti*, Zagreb, 226 s.
- Dokuš, A., S. Orlić, Ž. Orešković, M. Žgela, S. Matic, M. Oršanić, 1992: Šumski rasadnici. U: Đ. Rauš (ur.), *Šume u Hrvatskoj*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, str. 101–108.
- Frančišković, S., 1964: Razvoj šumskog gospodarstva u zapadno-hrvatskom visočju. *Analiza šumarstva JAZU III*, 43–269, Zagreb.
- Glavač, V., 1999: Uvod u globalnu ekologiju. *Državna uprava za zaštitu prirode i Hrvatske šume*, p.o. Zagreb, Zagreb, 211 str.
- Gračan, J., 1992: Znanstvenoistraživačke ustanove i istraživački rad. U: Đ. Rauš (ur.), *Šume u Hrvatskoj*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatske šume p.p. Zagreb, Zagreb, str. 263–272.
- Grober, U., 1999: Der erfinder der nachhaltigkeit. *Die Zeit* 48: 99.
- Ivančević, V., 2000: 235 godina šumarije Krasno (1765–2000), najstarije šumarije u našoj zemlji. *Šumarski list* 124(11–12): 705–711.
- Ivančević, V., 2011: Šumarstvo primorskoga krša u 19. i 20. stoljeću. U: S. Matic (ur.), *Šume hrvatskoga Sredozemlja*, Akademija šumarskih znanosti, Zagreb, str. 51–55.
- Jedlowski, D., 1965: Dokumenti iz 1646. i 1681. godine o prvoj korporaciji korisnika drveta u Blatu na Korčuli. *Šumarski list* 89(3–4): 159–164.
- Jedlowski, D., 1976: Dokumenti iz XVII. i XVIII. stoljeća o izvozu hrastovine i zaštiti šuma na Krku. *Šumarski list* 99(4–6): 190–194.
- Karlić, P., 1915: Statut lige kotara ninskoga. *Šumarski list* 39(7–8): 207–220.
- Klepac, D., 1961: Novi sistem uređivanja prebornih šuma. *Sekcija za šumarstvo poljoprivredno-šumarske komore NRH*, Zagreb, 46 str.
- Klepac, D., 1998a: Prvi najvažniji pisani dokumenti o hrvatskom šumarstvu. U: *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998.*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, s. 10–15.
- Klepac, D., 1998b: Zakoni o šumama 1852. i 1894. godine. U: S. Matic (ur.), *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998.*, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, s. 16–17.
- Kosović, B., 1915: Prvi šumarski stručni opis i nacrt šuma na Velebitu i Velikoj Kapeli od Dalmatinske medje do Mrkoplja i Ogulina. Prvi šumski red za iste, prvo njihovo razdjeljenje u okružja, šumarije i čuvarije, prvi cjenik za drvenu gradju iz njih, prve misli o pošumljenju primorskoga krša itd. *Pretisak iz Šumarskog lista*.
- Kušan, V., 1998: Geodetski tečaj. U: S. Matic (ur.), *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 107–119, Zagreb.
- Lapaine, M., I. Kljajić, 2009: *Hrvatski kartografi: Biografski leksikon*. *Golden marketing/Tehnička knjiga*, Državna geodetska uprava Republike Hrvatske, Zagreb, 696 str.
- Marčić, J., 1956: Unapređenje oblasti krša – zakonske odredbe. *Šumarski list* 80(7–8): 212–216.
- Matic, S., 1990: Šume i šumarstvo Hrvatske – jučer, danas, sutra. *Glasnik za šumske pokuse* 26: 33–56.
- Matic, S., 1998a: Mjesto i uloga šumarske struke pri osnivanju i razvoju sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj. U: S. Matic (ur.), *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 35–42, Zagreb.
- Matic, S., 1998b: Otvaranje šumarske akademije. *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 51–55, Zagreb.
- Matic, S. (ur.), 1998c: Otvaranje fakulteta. *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, str. 131, Zagreb.
- Matic, S. (ur.), 1998d: Samostalan fakultet. *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 151–178, Zagreb.
- Matic, S., A. Bezak, 1998: Doktorati. *Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998*, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 641–650, Zagreb.
- Matic, S., 2001: Prof. dr. sc. Josip Balen – povodom 110. obljetnice njegova rođenja. *Senjski zbornik* 28: 337–348.
- Matic, S., 2011: Utjecaj Zagrebačke škole uzgajanja šuma na gospodarske i općekorisne vrijednosti šuma Krndije. U: I. Vranić i V. Soldo-Čamak (ur.), *Zbornik stručnih radova i rezultati ocjenjivanja vina po godinama*. *Udruga Kutjevački vinari, udruga vinara i vinogradara Kutjevo*, 163–166, Kutjevo.
- Meštrović, Š., 1978: *Pravilnik o izradi šumsko-privrednih osnova, osnova gospodarenja i programa za unapređenje šuma u svijetlu šumarske znanosti*. *Šumarski list* 102(8–10): 352–364.
- Meštrović, Š., B. Prpić, S. Matic, 1989: *Šumskogospodarska područja u organizaciji šumarstva Hrvatske*. *Šumarski list* 113(9–10): 423–442.
- Meštrović, Š., 1993: *Devedesetogodišnjica hrvatskoga Naputka za sastavak gospodarstvenih osnova*. *Šumarski list* 117(11–12): 539–542.
- Meštrović, Š., 1995: *Dvjestodvadeseta godišnjica Zakonske uredbe o šumama*. *Šumarski list* 119(4): 144–158.

- Meštrović, Š., G. Fabijanić, 1995: Pravilnik za uređivanje šuma. Ministarstvo poljoprivrede i šumarstva Hrvatske, 414 str., Zagreb.
- Meštrović, Š., 1998: Šumarska nastava 1860–1898. na Kraljevskome gospodarskom i šumarskom učilištu u Križevcima. Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998., knjiga I, Šumarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 194 str.
- Meštrović, Š., 2011: Obrazovanje i znanost. U: S. Matić (ur.), Šume hrvatskoga Sredozemlja, Akademija šumarskih znanosti, Zagreb, str. 99–105.
- Meštrović, Š., S. Matić, V. Topić, 2011: Zakoni, propisi, uredbe i karte u povijesti šuma hrvatskoga Sredozemlja. U: S. Matić (ur.), Šume hrvatskoga Sredozemlja, Akademija šumarskih znanosti, Zagreb, str. 25–39.
- NN 36/47: Zakon o proglašenju imovine zemljišnih i njima sličnih zajednica te krajiških imovnih općina općenarodnom imovinom, Narodne novine, broj 36, Zagreb, 1947.
- NN 1949: Zakon o šumama, Narodne novine, Zagreb, 1949.
- NN 15/54: Uredba o organizaciji šumarske službe, Narodne novine, broj 15, Zagreb, 1954.
- NN 5/60: Uredba o organizaciji šumarstva, Narodne novine, broj 5, Zagreb, 1960.
- NN 1/62: Zakon o šumama, Narodne novine, broj 1, Zagreb, 1962.
- NN 19/67: Zakon o šumama, Narodne novine, broj 19, Zagreb, 1967.
- NN 20/77: Zakon o šumama, Narodne novine, broj 20, Zagreb, 1977.
- NN 54/83: Zakon o šumama, Narodne novine, broj 54, Zagreb, 1983.
- NN 42/85: Pravilnik o načinu izrade šumskogospodarske osnove područja, osnove gospodarenja gospodarskim jedinicama i programa za gospodarenje šumama, Narodne novine, broj 42, Zagreb, 1985.
- NN 41/90: Zakon o izmjenama i dopunama zakona o šumama, Narodne novine, broj 41, Zagreb, 1990.
- NN 52/90: Zakon o šumama, pročišćeni tekst, Narodne novine, broj 52, Zagreb, 1990.
- NN 56/90: Ustav Republike Hrvatske, Narodne novine, broj 56, Zagreb, 1990.
- NN 22/06: Zakon o Hrvatskoj komori inženjera šumarstva i drvne tehnologije, Narodne novine, broj 22, Zagreb, 2006.
- Peremin, M., 1993: Spisi komercijalne uprave za Senj, Karlobag, Kraljevicu i Bakar s posebnim osvrtom na fond "Commerciale" (1749–1776). Arh. vjesn. 36: 207–221.
- Piškorić, O., 1981: Vincenzo Morosini IV, Catastico generale dei boschi della provincia dell Istria (1775–1776). Šumarski list 105(8–9): 393–396.
- Prpić, B., 1976: Razvoj Šumarskog lista i njegovo djelovanje u razdoblju 1876–1975. U: B. Prpić, R. Antoljak, O. Piškorić (ur.), Povijest šumarstva Hrvatske 1846–1976. kroz stranice Šumarskog lista, Savez inženjera i tehničara šumarstva i drvne industrije Hrvatske, Zagreb, 427 str.
- Prpić, B., S. Matić, O. Piškorić, M. Stojković, I. Maričević, H. Jakovac, 1996: Hrvatsko šumarsko društvo 1846–1996. Hrvatsko šumarsko društvo, Zagreb, 451 str.
- Prpić, B., 1998: Akademija šumarskih znanosti. U: S. Matić (ur.), Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998, Knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, Zagreb, str. 651–654.
- Rady, M. (ed.), 2003: Custom and law in Central Europe. Centre for European Legal Studies, Occasional Paper No 6, Faculty of Law, University of Cambridge, 116 p.
- SL 106/47: Opći zakon o šumama, Službeni list FNRJ, broj 106, Beograd, 1947.
- Slukan-Altić, M., 2000: Povijest mletačkog katastra Dalmacije. Arh. Vjes. 43: 171–198.
- Smilaj, I., 1957: Prostorno uređenje šuma NR Hrvatske. Šumarski list 81(6–8): 246–274.
- Soldo, J. A., 2005: Grimanijev zakon. Golden marketing, Tehnička knjiga, Zagreb, 174 s.
- Strohal, I., 1911: Statuti primorskih gradova i općina. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, Zagreb, 121 s.
- Trninić, S., 2006: Šumarska savjetodavna služba. Nova mehanizacija šumarstva 27(1): 73–74.
- Ugrenović, A., 1930: Zakoni i propisi o šumama i pilanama, Zakon o šumama od 21. 12. 1929. godine, 309 str.
- von Carlowitz, C. H., 1713: Sylvicultura oeconomica, oder haußwirthliche Nachricht und Naturmäßige Anweisung zur wilden Baum-Zucht. Bey Johann Friedrich Brauns fel. Erben, Leipzig, str. 105–106.
- Vranić, I., 2011: Povijesne mijene kutjevačkog vinogradarstva. U: N. Mirošević (ur.), Kutjevačka graševina – Nadarbina Zlatne doline (*Valis aurea*), str. 28–59, Zagreb.
- Vukelić, J., I. Anić, 1998: Glasnik za šumske pokuse. U: S. Matić (ur.), Sveučilišna šumarska nastava u Hrvatskoj 1898–1998, knjiga II: Sto godina sveučilišne šumarske nastave u Hrvatskoj, Šumarski fakultet, 661–664, Zagreb.
- www.hkisdt.hr
- www.hrsuime.hr
- www.iufro.org
- www.prosilvaeuropa.org
- www.sumari.hr
- www.sumins.hr

Abstract

The purpose of this article is to elaborate on the relationship between man and forest in Croatia in the context of historical development of the forestry science and profession. To facilitate reading, the article makes use of list with some important years and events that marked the history of the man–forest relationship and the history of forestry in Croatia in particular. Each event is accompanied by a brief description of its features and data source. The goal is to illustrate the Croatian tradition of the profession, education and science of forests and forestry. This is one of the unique features that we bring into the European Union; the feature that past generations have managed to preserve and guard, taking account of forest sustainability and resources.

Forestry as a science appeared in the 18th century. Its occurrence marks the third period in the man–forest relationship. It sprang from the need for the sustainable use of forest resources and the preservation of forests after deforestation (disappearance of water springs, onset of torrents, soil erosion, formation of bare rock, decrease in soil fertility, loss of forest resources) resulting from intensive cutting operations in the 17th century and the first half of the 18th century. This is the reason that forestry is defined as a science, profession and art of managing and preserving forest ecosystems, whose purpose is to secure permanent benefits to man, society and nature. Forestry is based on the principle of sustainability; defined in 1713, it is still the only proper example of sustainable development and sustainable management.

The first written documents that regulate the relationship between man and forests in Croatia date from the 12th century. Forestry in Croatia was established in a very short period in the second half of the 18th century. It all began with the first forest inventory and mapping (1764), the foundation of forest offices (1765 in mountain region, 1773 in lowland region) and the first legally binding Regulation (1769) which introduced sustainable forest management in Croatia. The establishment of the first forest offices as the basic units of the profession can be considered as the official beginning of the development of forestry in Croatia. In three years, Croatian forestry will mark an important jubilee: two and a half century of its existence. In 1846, forestry professionals gathered within the forestry association of the Croatian Forestry Society, which began issuing its scientific-specialist and professional journal *Šumarski List* (Forestry Journal).

The development of the profession was closely followed by the development of higher forestry education. In Croatia, forestry education was provided by vocational schools as early as 1860 and by the University of Zagreb since 1898, after theology, philosophy and law. Forestry is a complex activity that integrates biological, ecological, technical and economic components. It is for this reason that the beginnings of some scientific fields in Croatia emanate from higher forestry education programmes.

Forests are the only Croatian self-renewable natural resource and national treasure. They are the source of drinking water, clean air, natural soil, flora and fauna, biodiversity, naturalness, mild climate, attractive landscape and wood material, or in one word, of life itself. As set down in the Constitution of the Republic of Croatia, forests rightly enjoy the status of goods of special interest that have particular protection.

Every government in power has been acutely aware of the importance of forests and forestry and has carefully guarded and fostered them. It is no wonder, therefore, that the provided overview contains a set of laws and bylaws, regulations, instructions and directives that relate to forest management. Until recently, the importance of forests was also reflected in the name of the competent ministry, which always contained the word "forest" or "forestry".

Forestry was born in the most forested part of Croatia, where it began its two-and-a-half-century long development. It is precisely here that high-quality, productive, and natural forests are still growing. The profession has adhered to scientific principles and regulations to create these forests by applying regeneration and tending operations. The existence, structure, the level of naturalness and biodiversity of these forest ecosystems are the product of Croatian forestry.

KEY WORDS: history of forestry, Croatia